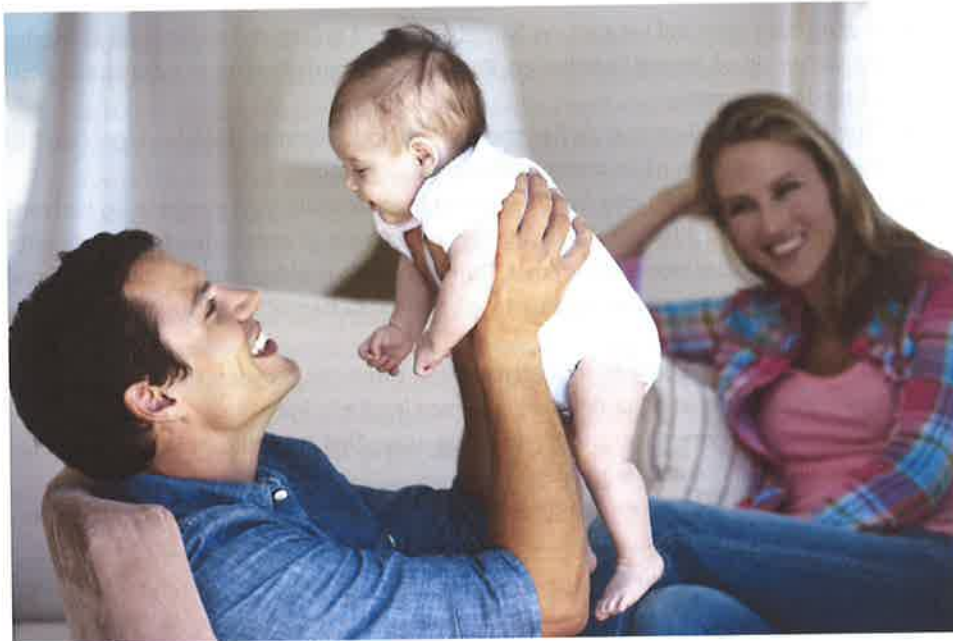

4.7 Hvad er din tilknytningsstil?

Tilknytning

I hvilken grad påvirker den relation, som du havde til dine forældre som lille, dine nuværende forhold til andre mennesker? Mary Ainsworths forskning på dette område har haft stor betydning for vores forståelse af, hvordan tidlige oplevelser med omsorgspersoner påvirker vores relationer til andre mennesker i barndommen såvel som senere i livet.

III. 4.7.1 I vores første leveår knytter vi os til vores omsorgspersoner

TILKNYTNING

Begrebet tilknytning dækker over det følelsesmæssige bånd, der bliver skabt mellem barn og omsorgsperson(er). Det udvikles i samspillet imellem, hvordan barnet "retter" sig mod sin omsorgsperson, og hvordan omsorgspersonen reagerer på dette.

Som ny borger i en ukendt verden vil den første relation, som barnet oplever, sætte standarden og give en forventning om, hvordan de mennesker, det fremover vil møde, er. Man siger, at barnet skaber en "indre mental model", dvs. en form for skabelon, der bliver udgangspunktet for fremtidige interaktioner med omverdenen: Er verden grundlæggende et trygt sted at være, eller er det præget af ustabilitet og utryghed? Barnets tilknytning påvirker således, i hvilken grad og på hvilken måde barnet fremadrettet vil interagere med sin omverden.

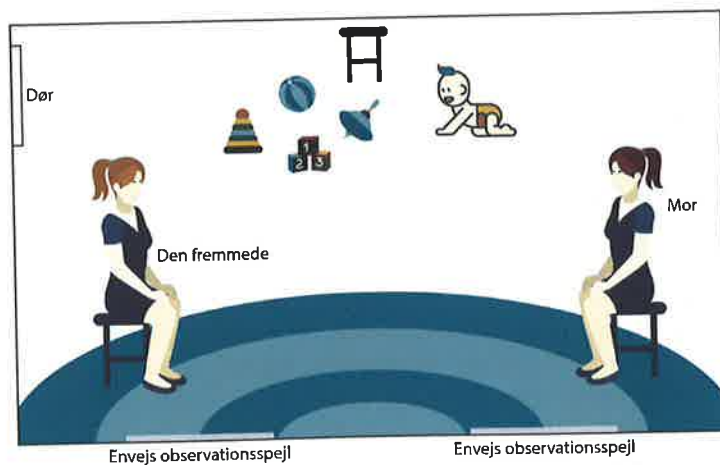
Lad os se nærmere på Ainsworths forskning i tilknytning og tilknytningsstile.

Undersøgelse

I året 1978 deltog 23 et år gamle amerikanske spædbørn med deres mødre i en undersøgelse af deres mor-barn relation. Mor og barn mødte op i laboratoriet til undersøgelsen, som senere blev verdenskendt under navnet "The Strange Situation".

Undersøgelsens forløb:

- Mor og barn vises ind i et rum, og barnet sættes på gulvet ved noget legetøj. Moderen sætter sig på en stol i nærheden. Barnet har nu mulighed for at udforske legetøjet og de nye rammer.
- Efter tre minutter kommer en fremmed kvinde ind i rummet. Kvinden siger "hej" til barnet og sætter sig på en anden stol uden at sige noget.
- Efter et minut indleder den fremmede kvinde en samtale med moderen og henvender sig derefter til barnet. Imens barnet er optaget af enten den fremmede eller legetøjet, forlader moderen rummet. Den fremmede trækker sig langsomt i sin kontakt med barnet og sætter sig tilbage på stolen, så barnet opdager, at moderen er væk.
- Efter tre minutter kommer moderen tilbage i rummet, og den fremmede går ud. Moderen forsøger at få barnet til at lege med legetøjet igen.
- Tre minutter senere rejser moderen sig og siger "hej hej" til barnet og går ud for anden gang. Barnet sidder nu alene.
- Efter tre minutter kommer den fremmede ind igen og tilbyder barnet trøst og interaktion.
- Moderen kommer ind igen.

III. 4.7.2 Ainsworths forsøgsopstilling.

Imens sad forskerne i rummet ved siden af og observerede barnets reaktioner igennem et envejspejl. De var særligt interesserede i, hvordan barnet reagerede på det ukendte rum, den fremmede kvinde samt moderens afgang og genkomst. Hvordan tror du, børnene reagerede?

Resultat

Efter en grundig bearbejdning af observationerne, sås overordnet tre forskellige reaktionsmønstre hos børnene. Disse kaldte Ainsworth for tilknytningsstile.

- **Tryk tilknytning:** Barnet udforskede frit det ukendte rum og søgte moderen, da den fremmede kom ind. Da moderen gik, blev barnet tydeligvis oprevet, men blev let trøstet ved genforeningen. Barnet søgte nærhed og fysisk kontakt med moderen, særligt efter at hun havde været væk. Det reagerede med gensynsglæde; gråd, smil og fysisk tilnærmelse. Det ønskede at blive i hendes arme og ville ikke slippes, hvis hun forsøgte at sætte det ned. Et kendetegn for denne gruppe børn var, at de virkede til at opfatte deres mor som en tryk base, der gav dem lyst til og mod på at undersøge og interagere med omverden.
- **Utryk-undgående tilknytning:** Barnet udforskede rummet uden stor gejst. Det reagerede nærmest ikke på, at den fremmede kom ind, eller at moderen gik. Da moderen kom igen, virkede barnet undvigende og ligeglad med hende: Det så væk, bevægede sig væk fra hende og/eller undgik øjenkontakt. Tog moderen barnet op i armene ved gensynet, prøvede det at komme ned igen. Børnene i denne gruppe var kendetegnet ved, at de var undgående i deres kontakt med både moderen, den fremmede og deres omverden. Senere forskning peger på, at denne reaktion skyldes, at børnene har lært at lukke ned for deres følelser - sandsynligvis som reaktion på, at de ikke har mødt tilstrækkelig trøst, støtte eller nærhed ved deres omsorgspersoner.
- **Utryk-ambivalent tilknytning:** Barnet var tydeligvis utilpas i rummet. Det udforskede ikke legetøjet, holdt sig tæt ved moderen og undgik kontakt med den fremmede. Da moderen gik, blev det meget uroligt, men ved moderens genkomst fandt det ikke stor trøst i hende. Barnet så ud til at være præget af modstridende følelser over for moderen: Det søgte hen imod hende for derefter at skubbe hende væk. Det klynkede efter moderens opmærksomhed, men blev så hysterisk, da det fik opmærksomheden og slog ofte eller skubbede hende. Et kendetegn ved denne gruppe børn var, at de var omklamrende og holdt ængsteligt øje med moderen. Dette gjorde, at de slet ikke interagerede med hverken den fremmede eller legetøjet. En mulig forklaring kan være, at disse børn ikke føler sig sikre på, hvor de har deres omsorgsperson. De har måske oplevet gentagne gange at blive forladt, eller at deres omsorgsperson kun indimellem tilbyder trøst og nærhed, mens de andre gange ignorerer barnet.

Forsøget "The Strange Situation" er efterfølgende blevet gentaget og tilknytningsstilene undersøgt i andre sammenhænge. Her fandt man resultater, der tyder på, at der er basis for en fjerde kategori. Denne går under navnet utryg-desorganiseret tilknytning.

- **Utryg-desorganiseret tilknytning:** Børn med denne tilknytningsstil havde en uforudsigelig adfærd, hvilket gjorde det svært at sige noget helt generelt om deres reaktioner. Ved moderens genkomst virkede de ofte åndsfraværende og ligeglade. Nogle skreg pludseligt, efter at de var blevet beroliget og andre stivnede. Denne tilknytningsstil er den mest utrygge, og en stor del af børnene i denne gruppe har oplevet omsorgssvigt.

Forskere mener, at kvaliteten af det tidlige forælder-barn forhold danner baggrund for barnets opfattelse af og forventninger til omverden, og også hvordan de senere danner relationer med andre mennesker. Med Ainsworths undersøgelse mener de at kunne teste og kategorisere kvaliteten af det enkelte barns tilknytning.

Forskningen kan ikke angive den præcise årsag til, at et barn får en tryk eller en utryk tilknytningsstil. Om forældrene er lydhøre over for barnets behov og reagerer med forståelse, synes dog at spille en afgørende rolle. Hvordan den øvrige familie og omgangskreds er over for barnet, hvilke socioøkonomiske forhold familien har og hvilke kulturelle normer for børneopdragelse, der gælder i det pågældende land, kan også have indflydelse. For ikke at tale om barnets eget medfødte temperament. Alle disse forhold bør altså tænkes ind som elementer, der kan påvirke udviklingen af det enkelte barns tilknytningsstil.

Forskningen tyder på, at ca. 60-65% af amerikanske børn har en tryk tilknytning, mens ca. 10-20% har den utrygge-undgående tilknytningstype. Ca. 10% er utryg-ambivalent tilknyttede, mens op til 5-15% udviser en utryg-desorganiseret tilknytningsstil.

Der er imidlertid fundet kulturelle forskelle i fordelingen af de forskellige tilknytningsstile. I den afrikanske Dogon stamme udviste ingen børn en utryg-undgående tilknytning, men ca. 35% af tyske børn udviser netop denne tilknytningsstil. I Japan har næsten 30% en utryg-ambivalent tilknytning. Disse forskelle kan forklares ud fra kulturelle normer og opdragelsesidealer. Hvordan tror du tallene ville se ud, hvis forsøget blev lavet på danske børn?

Kilde: Ainsworth, M. S., Bhelar, M. C., Waters, E. & Wall, S. (1978) Patterns of attachment; A psychological study of the Strange situation. Hillsdale, NJ: Erlbaum. Sagi, A., van Ijzendoorn, M. H., Aviezer, O., Donnel, F., Koren-Karie, N., Joels, T., & Harel, Y. (1995) Attachments in a multiple-caregiver and multiple-infant environment: The case of the Israeli kibbutzim. In E. Waters, B. E. Vaughn, G. Posada & K. Kondo-Ikemura (Eds.), Caregiving, cultural, and cognitive perspectives on secure-base behaviour and working models: New growing points in attachment theory and research. Monographs of the Society for Research in Child Development, 60(1, Serial No. 244), s. 71-91